

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1936.

Andra kammaren.

Nr 8.

Lördagen den 8 februari.

Kl. 4 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 1 innevarande februari.

§ 2.

Herr statsrådet *Schlyter* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 60, med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 31 maj 1932 (nr 156) om anstånd i särskilt fall med gälds betalning;

nr 61, angående lån till Jönköpings läns landsting för anskaffande av materiell för yrkesundervisningen vid Höreda skyddshem; och

nr 62, angående understöd åt föreningen till minne av Konung Oscar I och Drottning Josephina för verksamheten vid åkerbrukskolonien Hall.

Dessa propositioner bordlades.

§ 3.

Föredrogos var för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och remitterades därvid

till statsutskottet propositionen, nr 51, angående inrättande vid karolinska mediko-kirurgiska institutet av en professur i radioterapi m. m.;

till behandling av lagutskott propositionen, nr 52, angående dyrtidstillägg och tillfällig löneförbättring åt biskopen i Härnösands stift Torsten Bohlin;

till jordbruksutskottet propositionen, nr 57, angående anslag till statens växtskyddsanstalt för byggnadsarbeten m. m.;

till behandling av lagutskott propositionen, nr 58, angående ersättning från kyrkofonden för övertalig personal vid domänverket; samt

till statsutskottet propositionerna:

nr 54, angående rätt för kaptenen i Karlsborgs artilleriregemente, löjtnanten vid regementet B. E. G. Rudling att tillgodoräkna sig viss tjänstetid för placering i löneklass m. m.; och

nr 59, angående avlösning av arrendet å kronoegendomen Hässlö.

§ 4.

Vidare föredrogos statsutskottets memorial, nr 19, i anledning av remiss från andra kammaren av två av herr E. Lithander väckta motioner.

Kammaren biföll utskottets däri gjorda hemställan samt beslöt hänvisa motionerna till bevillningsutskottet.

Andra kammarens protokoll 1936. Nr 8.

§ 5.

Slutligen föredrogos, men bordlades åter statsutskottets utlåtanden nr 20—23.

§ 6.

Interpellation.

Ordet lämnades härefter på begäran till herr **Ossbahr**, som yttrade: Herr talman! Vid upprepade tillfällen under senare år hava militära myndigheter med skärpa framhållit nödvändigheten av en skyndsam anskaffning av bombflygförband. Visserligen ställde Kungl. Maj:t den 10 november 1933 ett belopp till flygstyrelsens förfogande för inköp av tvenne bombplan, men på grund av vissa, för allmänheten ännu till största delen i dunkel höljda omständigheter kom det planerade inköpet av dylika flygplan från aktiebolaget Flygindustri i Limhamn icke till stånd. I beslut den 22 juni 1934 uppdrog nämligen Kungl. Maj:t åt flygstyrelsen att, emot såväl dess som chefernas för generalstaben och marininstaben uttalade uppfattning, i stället inleda förhandlingar med den engelska firman Handley Page Limited i London. Därefter verkställda utredningar ådagalade emellertid bland annat, att de engelska flygplanen icke komme att uppfylla de militära fordringar i avseende å bomblast och aktionsradie, vilka vore betingade av vårt luftstrategiska läge, men det oaktat beordrades flygstyrelsen den 12 oktober 1934 av Kungl. Maj:t att sluta avtal med Handley Page rörande anskaffning av två fjärrspanings-, bomb- och torpedflygplan samt licens för tillverkning i Sverige av tolv dylika flygplan. Kontrakt avslutades dock först mer än ett halvt år senare, den 17 maj 1935, och ännu i denna dag har uppenbarligen, åtminstone så vitt till allmänhetens kännedom kommit, icke ens något av nämnda flygplan levererats.

Av min med fleras reservation nr XVI vid konstitutionsutskottets memorial nr 12 år 1935 angående granskningen av statsrådsprotokollen framgår, att, därest de med aktiebolaget Flygindustri inledda förhandlingarna fått slutföras, serietillverkning av militärt och tekniskt fullt tillfredsställande och effektiva bombplan kunnat igångsättas inom landet redan i slutet av år 1934, under det att den i avtalet med den engelska firman avsedda licenstillverkningen i Sverige utav den engelska typen icke ansetts kunna komma till stånd förrän i bästa fall omkring årsskiftet 1936—1937.

Av statsverkspropositionen innevarande år framgår emellertid att anskaffningen av det första bombförbandet av regeringen avses att än ytterligare uppskjutas, enär något anslag härför icke upptagits ens för budgetåret 1936/1937. Visserligen har detta icke direkt utsagts, men en närmare granskning av anslagsrubriken »engångskostnader för anskaffning av flygmateriel m. m.» giver dock detta tydligt vid handen.

Uti sin skrivelse den 30 augusti 1935 har flygstyrelsen hemställt, att under nämnda rubrik ett belopp av 8,210,000 kronor måtte anvisas för nästkommande budgetår, men Kungl. Maj:t har under fjärde huvudtiteln upptagit allenast 2,600,000 kronor, vilket icke medger någon anskaffning av bombplan. Anslagsbehovet har nämligen av flygstyrelsen beräknats under följande titlar:

Inhemsk motortillverkning	kronor 2,249,000
Anskaffning av bomb-, torped- och fjärrspaningsflygplan..	» 5,161,600
Komplettering av utrustningen till hittills anskaffade och beställda flygformationer m. m.....	» 500,000
Kostnad för förberedelse av tillverkning inom landet av bomb-, torped- och fjärrspaningsflygplan	» 300,000.

Enligt kontrakt mellan flygstyrelsen, The Bristol Aeroplane Company Ltd och Nohab Flygmotorfabriker A.B., är flygstyrelsen förpliktad att under bud-

Interpellation. (Forts.)

getåret 1936/1937 beställa minst 30 st. motorer, varjämte styrelsen förutsätter, att 50 st. motorer komma att slutlevereras under ifrågavarande budgetår. Ett belopp av 2,249,000 kronor blir sålunda under alla omständigheter bundet vid titeln »inhemsk flygmotortillverkning», och då vidare 300,000 kronor åtgå i och för *förberedelser* av tillverkning inom landet av bomb-, torped- och fjärrspaningsflygplan, återstår i realiteten intet till *anskaffning* av dylika flygplan. Skulle Kungl. Maj:ts hemställen vinna riksdagens bifall, måste detta alltså leda därhän, att icke ens under nästkommande budgetår ett förband av ifrågavarande beskaftenhet kan, utöver de med engelsk firma tidigare kontraherade tvenne provflygplan, till någon del anskaffas.

Detta dröjsmål blir så mycket mer allvarligt, som de för vår krigsberedskap närmast ansvariga militära myndigheterna, såsom nämnts, vid upprepade tillfällen under senaste år framhållit vikten utav en skyndsam anskaffning av bombflygplan, men regeringen slår sig uppenbarligen till ro och räknar icke med att serietillverkningen kan igångsättas förrän tidigast sommaren eller hösten 1937, alltså nära tre år senare än som kunde hava skett, därest icke vissa för vår krigsberedskap vådliga synpunkter fått göra sig gällande.

Redan föregående år framhöllo cheferna för generalstabens, marinstabens och flygvapnets i underdånig skrivelse den 9 april »nödvändigheten av att intet medel lämnas oprövat, ägnat att påskynda anskaffandet av ändamålsenliga bombflygplan i tillräcklig omfattning», och då den utrikespolitiska situationen sedan dess försämrats, torde det ligga i öppen dag, att denna anskaffning icke kan utan allvarlig våda ytterligare uppskjutas. I skrivelsen underströks även av nämnda militära chefer, att »bland de krav i fråga om försvarsberedskap, som betingas av det nutida läget, är utan tvekan en snabb anskaffning av här ifrågavarande krigsmateriel det ur riksförsvarets synpunkt angelägnaste».

På grund av ovan antydda åtgärder, för vilka regeringen ytterst bär ansvaret, kan emellertid icke en dylik snabb anskaffning ske inom landet, utan enda möjligheten är att inköpa flygplanen från utlandet. Detta framhålls också av flygstyrelsen i dess s. k. »augustiskrivelse», då däri yttras: »Med hänsyn till den allvarliga politiska utvecklingen under senare tid är erforderligt, att flygvapnet, så snart ske kan, tillföres flygförband, avsedda för bomb- och torpedfällning samt fjärrspaning. Licenstillverkning inom landet av sådana plan kan emellertid under nuvarande förutsättningar icke igångsättas förrän tidigast budgetåret 1937/1938. Flygstyrelsen anser därför det ovillkorligen påkallat att förnya sitt föregående år gjorda äskande om anskaffning av ett bomb-, torped- och fjärrspaningsflygförband genom inköp från utlandet av flygplan, vilka redan äro fullt utprovade i praktisk tjänst.»

I det läge, vari saken genom regeringens eget förvållande kommit, kan alltså, såsom framgår av flygstyrelsens skrivelse i augusti föregående år, en skyndsam anskaffning komma till stånd allenast genom inköp från utlandet, och vissa främmande länders tillverkningskapacitet är även otvivelaktigt sådan, att vårt land omedelbart skulle kunna erhålla åtminstone ett bombförband. Redan förra året var behovet trängande, men utvecklingen i världen har än mera skärpt kravet på en skyndsam anskaffning. Det kan under sådana omständigheter icke undvikas, att man på många håll i vårt land med oro frågar sig, om regeringen verkligen icke har möjligheter och vilja att utan omgång skaffa dylika för vår krigsberedskap så betydelsefulla flygplan. Man frågar sig även, vad anledningen är, att ingen annan firma än Handley Page tyckes få komma i fråga, och vilka de intressen äro, som till uppenbart men för riksförsvaret förhindra en förvisso eljest möjlig anskaffning utan tidsutdräkt av bombflygplan från annat håll.

Interpellation. (Forts.)

I en interpellation den 10 maj föregående år i denna kammare ställde jag tvenne frågor i detta ämne till herr statsrådet och chefen för försvarsdepartementet, men mina frågor förblevo då obesvarade. På det att i varje fall icke bristande tid måtte förhindra herr statsrådet att även i år besvara en dylik fråga, tillåter jag mig att redan i början av riksdagen ånyo upptaga detta viktiga spörsmål, som än mera ökat i betydelse under de gångna månaderna.

I en likaledes obesvarad interpellation den 6 juni förra året berörde jag jämväl en annan sida i denna angelägenhet, som icke heller saknar betydelse, och som i år, då riksdagen förmodligen får tillfälle att taga ställning till vårt flygvapens hela organisation och omfattning, i än högre grad aktualiserats.

Av förutnämnda inom konstitutionsutskottet år 1935 reservationsvis framställda anmärkningsyrkande framgick även, att den engelska firman Handley Page på obehörigt sätt erhållit kännedom om vissa uppgifter angående den av aktiebolaget Flygindustri offererade flygplantypens prestanda och pris. Jag framhöll i min interpellation det angelägna däri, att klarhet bringades över denna sak, ej minst på den grund att icke misstankar onödigtvis komme att riktas åt felaktigt håll. Den omständigheten, att uppgifter av hemlig natur i ett militärt upphandlingsärende över huvud kunnat bringas till en utländsk konkurrentfirmas kännedom, måste även betraktas såsom någonting ytterligt allvarligt, och för hela flygvapnets framtida utveckling är det därför av största vikt, att sådana åtgärder vidtagas, att förtroendet icke rubbas till vapnet och dess ämbetsmannakår i gemen. Jag frågade också herr statsrådet, om det vore hans avsikt att snarast låta vidtaga erforderliga åtgärder i och för ett fullständigt och offentligt klarläggande av berörda förhållanden, men, som sagt, även denna min fråga lämnades obesvarad.

Jag anhåller nu att ånyo få upptaga dessa i nuvarande läge än mera aktualiserade spörsmål och begär alltså kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för försvarsdepartementet få framställa följande frågor:

1) Finnes möjlighet att skyndsamt anskaffa ett bomb-, torped- och fjärrspaningsflygförband, och ämnar i så fall herr statsrådet vidtaga alla på herr statsrådet ankommande, erforderliga åtgärder härför?

2) När kan eljest vårt flygvapen beräknas erhålla sitt första förband av nu ifrågavarande slag?

3) Är det herr statsrådets avsikt att låta vidtaga erforderliga åtgärder i och för ett fullständigt och offentligt klarläggande av alla de förhållanden, som sammanhänga med den tillämnade anskaffningen av bombflygplan från den engelska firman Handley Page och sålunda även i vad dessa beröra denna firmas kännedom om vissa uppgifter av hemlig natur i omförmälda militära upphandlingsärende?

Ifrågavarande anhållan bordlades.

§ 7.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förstärkning av vissa anslag under femte huvudtiteln jämte en i ämnet väckt motion;

nr 15, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatta åtgärder för främjande av sparsamhet bland skolungdomen;

nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inköp för statens räkning av gatsten jämte två i ämnet väckta motioner; och

nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under sjätte huvudtiteln gjorda framställning om anslag till möbler m. m. för kanslihuset.

§ 8.

Till bordläggning anmäldes statsutskottets memorial, nr 24, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut angående förstärkning av visst anslag under femte huvudtiteln.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag.

§ 10.

Upplästes följande till kammaren inkomna sjukbetyg:

Riksdagsman D. Larsson, Hede, Sätila, som denna dag av mig undersökts, är på grund av sjukdom, luftrörskatarr med feber, förhindrad att deltaga i riksdagsarbete sannolikt minst 14 dagar från dato, intygas.

Sätila den 5 febr. 1936.

Håk. Larsén,
leg. läkare.

§ 11.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades:

	under	4	dagar	fr. o. m.	den	8	febr.,
herr <i>Johanson</i> i Hallagården	»	4	»	»	»	8	febr.,
» <i>Bengtsson</i> i Kullen	»	6	»	»	»	11	»
» <i>Högström</i>	»	6	»	»	»	8	»
» <i>Malmqvist</i>	»	4	»	»	»	8	»
fru <i>Eklund</i>	»	5	»	»	»	8	»
herr <i>Andersson</i> i Surahammar	»	4	»	»	»	8	»
» <i>Johansson</i> i Hälleforsnäs	»	5	»	»	»	9	»
» <i>Nyblom</i>	»	3	»	»	»	8	»
» <i>Hällgren</i>	»	8	»	»	»	10	»
» <i>Persson</i> i Tidaholm	»	6	»	»	»	10	»
» <i>Sundström</i>	»	4	»	»	»	8	»
» <i>Ström</i>	»	3	»	»	»	8	»
» <i>Frankenberg</i>	»	3	»	»	»	8	»
» <i>Nordström</i> i Karlstad	»	3	»	»	»	8	»
» <i>Björling</i>	»	8	»	»	»	10	»
» <i>Beck</i>	»	4	»	»	»	10	»
» <i>Pettersson</i> i Rosta	»	2	»	»	»	10	»
» <i>Wallén</i>	»	2	»	»	»	10	»
» <i>Niklasson</i>	»	5	»	»	»	11	»
» <i>Aronson</i>	»	3	»	»	»	8	»
» <i>Svedman</i>	»	5	»	»	»	10	»
» <i>Erlander</i>	»	2	»	»	»	9	»
» <i>Wiklund</i>	»	8	»	»	»	11	»
» <i>Johansson</i> i Sollefteå	»	5	»	»	»	10	»
» <i>Gustafsson</i> i Lekåsa	»	8	»	»	»	10	»
» <i>Hedlund</i> i Häste	»	2	»	»	»	9	»
» <i>Laurén</i>	»	4	»	»	»	12	»
» <i>Johansson</i> i Djursnäs	»	5	»	»	»	9	»

herr <i>Hansson</i> i Örebro	under 2 dagar fr. o. m. den 11 febr.,
› <i>Vougt</i>	› 2 › › › 10 ›
› <i>Brännström</i> i Burträsk	› 6 › › › 11 ›
› <i>Andersson</i> i Grimbo	› 3 › › › 11 › och
› <i>Lithander</i>	› den 12 febr.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4.14 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Onsdagen den 12 feburari.

Kl. 2 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 4 och den 5 innevarande februari.

§ 2.

Upplästes följande till kammaren inkomna sjukbetyg:

Att riksdagsman K. A. Ryberg, Dalum, på grund av sjukdom (blodpropp) är oförmögen till arbete under minst 5 veckor framåt från denna dag räknat, intygas härmed på heder och samvete.

Ulricehamn den 10 februari 1926.

E. N. V. Ericsson,
leg. läk.

§ 3.

Avlämnades följande Kungl. Maj:ts propositioner, nämligen:

av herr statsrådet *Wigforss* propositionerna:

nr 67, med förslag till lag angående rätt för Konungen att i vissa fall förordna om kreditpärr;

nr 68, angående anslag till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus; och

nr 70, angående bidrag till specialutbildning av barnsjuksköterskor; samt

av herr statsrådet *Sköld* propositionerna:

nr 63, angående villkoren för pension åt visst indelt manskap vid marinen;

nr 64, angående överlämnande av visst markområde till Ljungbyheds municipalsamhälle;

nr 65, angående ersättning till Axel Bernhard Axelson i anledning av sjukdom, ådragen under militärtjänstgöring; och

nr 71, angående åtgärder till sockerbetsodlingens uppehållande.

Dessa propositioner bordlades.

§ 4.

Föredrogs var för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

till behandling av lagutskott propositionen, nr 60, med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 31 maj 1932 (nr 156) om anstånd i särskilt fall med gälds betalning; samt

till statsutskottet propositionerna:

nr 61, angående lån till Jönköpings läns landsting för anskaffande av materiell för yrkesundervisningen vid Höreda skyddshem; och

nr 62, angående understöd åt föreningen till minne av Konung Oscar I och Drottning Josephina för verksamheten vid åkerbrukskolonien Hall.

§ 5.

Vidare föredrogs och lades till handlingarna statsutskottets memorial, nr 24, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut angående förstärkning av visst anslag under femte huvudtiteln.

§ 6.

Härefter föredrogs herr *Ossbahrs* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att till herr statsrådet och chefen för försvarsdepartementet få framställa spörsmål angående anskaffande av ett bomb-, torped- och fjärrspaningsflygförband; och blev ifrågavarande anhållan av kammaren bifallen.

§ 7.

Till avgörande företogs nu statsutskottets utlåtande, nr 20, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående grunderna för bestämmandet av provisoriskt dyrortstillägg m. m. åt vissa befattningshavare i statens tjänst jämte en i ämnet väckt motion m. m.

Ang. provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst m. m.

Uti innevarande års statsverksproposition hade Kungl. Maj:t, under åberopande av det vid propositionen under rubrik: »Utgifterna. För flera huvudtitlar gemensamma frågor; 2. Provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst» fogade utdraget av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen dels medgiva, att provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst finge efter av departementschefen föreslagna grunder under budgetåret 1936/1937 utgå enligt de närmare föreskrifter, som meddelades av Kungl. Maj:t; dels ock besluta, att utgifterna för det provisoriska dyrortstillägget skulle beträffande befattningshavare vid de affärsdrivande verken, bank- och fondinspektionen, sparbanksinspektionen, försäkringsinspektionen och statens pensionsanstalt bestridas från de medel, av vilka verkets eller institutionens utgifter i övrigt bestredes.

Vidare hade Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under punkten 175 av fjärde huvudtiteln föreslagit riksdagen dels för beredande av provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 366,000 kronor; dels ock medgiva, ej mindre att å hyresbidragen till de beställningshavare av manskapsgrad, till vilka lön utginge enligt i avlöningsreglementet den 11 maj 1928 för fast anställt manskap vid försvarsväsendet intagna löneplaner och som hade Stockholm såsom förläggningssort, finge under budgetåret 1936/1937 utgå tillfällig förstärkning

Ang. provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst m. m. (Forts.)

med ett efter 240 kronor för år beräknat belopp, än även att härav föranledda kostnader finge bestridas från vederbörande under fjärde huvudtiteln uppförda anslag till personalens avlöning.

I sammanhang med Kungl. Maj:ts förevarande förslag hade utskottet behandlat en inom andra kammaren av herr *Hansson* i *Rubbestad m. fl.* väckt motion, nr 531, vari föreslagits, att riksdagen måtte besluta, att provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst skulle under budgetåret 1936/1937 utgå enligt samma grunder, som gällde för budgetåret 1934/1935.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte

a) med avslag å ovanberörda motion, i vad den skilde sig från Kungl. Maj:ts förslag, medgiva, att provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst finge efter av departementschefen föreslagna grunder under budgetåret 1936/1937 utgå enligt de närmare föreskrifter, som meddelades av Kungl. Maj:t;

b) till provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst under fjärde huvudtiteln för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 366,000 kronor;

c) besluta, att utgifterna för det provisoriska dyrortstillägget skulle be-
träffande befattningshavare vid de affärsdrivande verken, bank- och fondin-
spektionen, sparbanksinspektionen, försäkringsinspektionen och statens pen-
sionsanstalt bestridas från de medel, av vilka verkets eller institutionens utgif-
ter i övrigt bestredes; samt

d) medgiva, ej mindre att å hyresbidragen till de beställningshavare av man-
skapsgrad, till vilka lön utginge enligt i avlöningsreglementet den 11 maj 1928
för fast anställt manskap vid försvarsväsendet intagna löneplaner och som hade
Stockholm såsom förläggningssort, finge under budgetåret 1936/1937 utgå till-
fällig förstärkning med ett efter 240 kronor för år beräknat belopp, än även
att härav föranledda kostnader finge bestridas från vederbörande under fjärde
huvudtiteln uppförda anslag till personalens avlöning.

Utskottets hemställan föredrogs; och yttrade därvid:

Herr Hansson i *Rubbestad*: Herr talman! Jag förstår ju, att det icke kan vara mycken nytta med att yttra sig i denna fråga, när statsutskottets samtliga ledamöter tillstyrkt det framlagda förslaget, men jag kan icke underlåta att inlägga en bestämd protest mot den, enligt mitt sätt att se, synnerligen orättvisa löneförhöjning, som lämnas vissa befattningshavare i statens tjänst.

Då man beslutade dessa dyrortstillägg menade man, förmodar jag, att de skulle utgöra en kompensation för ökade levnadskostnader på de orter, för vilka de skulle gälla. Men är detta verkligen fallet? Om man ser efter i den kungl. propositionen vid fjolårets riksdag, finner man, att det visst icke då hade förelegat någon höjning av levnadskostnaderna utan tvärtom en sänkning. Departementschefen sade nämligen, att den senaste ökningen av indextalet för levnadskostnadsundersökningen icke hade föranletts av en faktisk höjning av levnadskostnaderna i Stockholm, samt fortsatte: »Av en undersökning, som jag på grundval av socialstyrelsens material låtit verkställa, framgår i stället, att levnadskostnaderna i Stockholm sedan 1928 sjunkit. Orsaken till indextalets kraftiga stegring torde vid sådant förhållande vara att söka däruti, att levnadskostnaderna i Stockholm sjunkit mindre kraftigt än å andra orter.»

Nu tycker man, att det är märkvärdigt, att befattningshavarna i Stock-

Ang. provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst
m. m. (Forts.)

holm skola få ett extra tillägg därför att levnadskostnaderna här icke hava sjunkit lika mycket som på andra trakter. Någon ökning har tydligt bevisats ej hava förekommit. Det enda rättvisa hade naturligtvis varit, att man i stället för andra trakter, där levnadskostnaderna sjunkit mera, företagit en sänkning med avseende å dyrortstilläggen.

I fjol, när frågan avgjordes, var det ganska delade meningar om det berättigade i anordningen. Det var icke mindre än åtta ledamöter av statsutskottet, som då reserverade sig. Att dessa icke nu reserverat sig, har jag litet svårt att förstå, ty jag kan icke finna, att några som helst motiv föreligga för att man skall behålla dessa tillägg i fortsättningen. Tvärtom: socialstyrelsen har påvisat, att orsaken till att Stockholm kommit i högre dyrortsgrupp har varit de höga hyror, som gällt här. Men sedan fjolåret hava hyrorna även i Stockholm börjat sjunka, varför det nu föreligger mindre behov av dessa dyrortstillägg än tidigare.

Alla talare, som yttrade sig i fjol i debatten, både i första kammaren och i denna kammare, påvisade också de ganska otillförlitliga beräkningsgrunder, som socialstyrelsen använt vid beräkningen av dessa indextal. Det önskemålet framkastades också, att man så snart som möjligt skulle komma till bättre förhållanden beträffande dessa beräkningsgrunder. Man hade därför hoppats, att Kungl. Maj:t till innevarande riksdag hade försökt vidtaga åtgärder för att få bättre beräkningsgrunder, men något sådant har icke syntts till. Om nu riksdagen utan vidare skall acceptera detta ståndpunktstagande och fortfarande gå med på dessa provisoriska dyrortstillägg, då kan man vara förvisad, att de komma att fortfara i all framtid. Jag anser därför, att det är nödvändigt med en utredning för att få bättre beräkningsgrunder. För att få denna så snart som möjligt till stånd, anser jag lyckligt, om riksdagen nu ville gå på avslag på Kungl. Maj:ts framlagda förslag och i stället bifalla motionen.

Herr talman! Jag ber att med dessa ord få yrka bifall till den av mig med flera i ämnet väckta motionen.

Herr **Anderson** i Råstock: Herr talman! Som den föregående ärade talaren erinrade, avgjordes denna fråga i fjol. Men det var icke riktigt så, som han ville göra gällande, att meningarna voro delade om det berättigade i detta utan snarare så, att den stora majoriteten slogs egentligen om, huruvida det skulle vara efter den normen, att de, som hade mycket, skulle få mera, eller efter den normen, att alla skulle få lika mycket. Den senare uppfattningen segrade. Frågan blev visserligen avgjord i trötthetens tecken, kan man säga, en förnatt här i kammaren. Jag tycker dock, att det beslut, som fattades då, var så pass riktigt och rättvist, att det finnes all anledning för kammaren att i dag förnya det. Inga ändringar ha i det nu föreliggande förslaget vidtagits i annat avseende än att några extra befattningshavare med ytterst låga löner också skulle få denna tia per månad, som detta förslag innefattar.

Jag tillåter mig, herr talman, att yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr **Magnusson** i Skövde: Herr talman! Jag tillhörde i fjol reservanternas i detta ärende, både i statsutskottet och lönenämnden, där jag hade tillfälle att vara med om frågans behandling. Jag kan ju hava rätt att här nämna, att när frågan var före i statsutskottet i plenum, efterlyste jag någon hjälp att kunna reservera mig även i år, men då all hjälp uteblev, ansåg jag lön-

Ang. provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst m. m. (Forts.)

löst att reservera mig. Jag ansåg detta vara ett tecken på, att man fann sig böra respektera fjolårets beslut och således icke nu böra riva upp frågan.

Jag skulle hava önskat, att herr Hansson i Rubbestad använt det nit, han här visat, litet tidigare genom att förmå sina meningsfränder att biträda med en reservation i utskottet. Då hade vi haft ett annat utgångsläge. Som frågan nu ligger, har jag intet annat att göra än att rösta för bifall till utskottets hemställan.

Herr Hansson i Rubbestad: Herr talman! Herr Andersons i Råstock påstående, att det icke var delade meningar annat än i fråga om beloppets storlek, är icke fullt med sanningen överensstämmande. Det förelåg nämligen två reservationer, en på rent avslag och en annan, som hade två personer som företrädare och som gick på den linje, som herr Anderson i Råstock här berörde.

Vad sedan beträffar, att jag borde hava påverkat mina kamrater i statsutskottet, så har jag försökt att göra det, men det har icke lyckats. Jag kan dock för min del icke falla till föga, utan anser det vara synnerligen orättvist — något som också med tiden kommer att inses av alla — att, då levnadskostnaderna icke stigit utan sjunkit, göra denna ökning. Den ståndpunkten vidhåller jag.

Herr Anderson i Råstock: Herr talman! När det nu blir så mycket tal om de olika linjer, som förelågo i fjol, kanske man får bringa i erinran, att det var också de, som ansågo, att endast de militära befattningshavarna skulle hava den hjälp, som då föreslogs. Jag vet icke, om herr Hansson vill räkna sig till dem eller till de andra. Men jag menade, att det var riktigt, att om man skulle hjälpa de militära befattningshavarna, så skulle man också lämna samma förmån till de civila. Den ståndpunkten vidhåller jag. Jag kan vända om problemet och säga, att skola de civila hava, så böra även militärerna hava. Jag försöker att hålla rak kurs på bägge hållen.

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad, framställde herr talmannen först propositioner angående utskottets hemställan i mom. a), nämligen dels på bifall till berörda hemställan, dels ock på bifall till den i ämnet väckta motionen; och fattade kammaren beslut i enlighet med innehållet i den förra propositionen.

Vidare blevo på av herr talmannen därå givna särskilda propositioner utskottets hemställanden i mom. b)—d) av kammaren bifallna.

§ 8.

Slutligen föredrogos vart efter annat statsutskottets utlåtanden:

nr 21, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bidrag till Svenska järnvägsverkstidningens vilohemsförening u. p. a. för utvidgning av föreningens semesterhem å Hällekind;

nr 22, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande av återbetalningsskyldigheten beträffande av reparatören H. C. T. Lund oriktigt uppburna dyrtidstillägg; och

nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under utgifter för kapitalökning gjorda framställning om anslag till studielånefonden.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 9.

Herr *Arne*mark avlämnade en av honom *m. fl.* undertecknad motion i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 53, angående avlöningsanslag till pensionsstyrelsen för budgetåret 1936/1937.

Denna motion, som erhöll ordningsnumret 628, bordlades.

§ 10.

Herr statsrådet *Leo* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 69, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 75 § lagen den 7 juni 1934 (nr 242) om vägdistrikt; och

nr 72, angående utbetalning av preskriberade skadestånd till viss personal vid statens järnvägar.

Nämnda propositioner bordlades.

§ 11.

Ordet lämnades härefter på begäran till herr **Anderson** i Norrköping, som *Interpellation.* anförde: Herr talman! Länsstyrelsen i Jönköpings län ingav den 14 februari 1933 en till Konungen ställd skrivelse, vari framhölls, att nu gällande bestämmelser i fråga om kontroll av den ambulerande kötthandeln icke syntes vara tillfyllest för undanröjande av de sanitära olägenheter, vilka i ett stort antal fall voro förenade med ifrågavarande slag av handel. Medicinalstyrelsen avgav den 3 februari 1934 yttrande över denna framställning. Medicinalstyrelsen anförde härvid bl. a., att på grund av automobilismens starka utveckling under de senare åren ambulerande handel med kött och köttvaror kommit att taga en allt större omfattning. Medicinalstyrelsen uttalade vidare, att det vore vanligt, att för köttdistributionen å landsbygden använda automobiler hade sin hemort flera mil från avsättningsorten, och att samma ort besöktes av flera olika »köttbilar», varigenom det vore så gott som omöjligt för köparna av de salubjudna köttvarorna att skaffa sig ett någorlunda tillförlitligt omdöme om kvaliteten och den sanitära beskaffenheten av de olika försäljarnas varor. Det hörde icke till ovanligheten, att t. ex. i charkuterivaror, korb m. m., som salufördes vid dylik ambulerande handel, inginge okontrollerat kött, som, därest det hade undergått veterinärbesiktning, skulle ha befunnits otjänligt till människoföda. För att råda bot på det sanitära missförhållandet vid den ambulerande handeln med köttvaror, ansåg medicinalstyrelsen det nödvändigt ändra nu gällande stadganden i näringsfrihetsförordningen därhän, att en yrkesmässigt bedriven kringföringshandel med köttvaror bleve underkastad reglerande sanitära föreskrifter, någorlunda likvärdiga med dem, som gälla för butikshandeln. Till medicinalstyrelsens yttrande var fogat ett förslag till kungörelse med kontrollbestämmelser angående ambulerande handel med kött och köttvaror. Över medicinalstyrelsens framställning avgav kommerskollegium, efter att ha inhämtat näringsorganisationernas och handelskamrarnas mening, yttrande den 19 december 1934. Kommerskollegium tillstyrkte åtgärder i av medicinalstyrelsen angiven riktning.

Sveriges köpmannaförbund ingav den 18 december 1934 en framställning till Konungen, vari bl. a. hemställdes om sådan ändring i näringsfrihetsförordningen, att för bedrivande av varje form av ambulerande handel, alltså även den med livsmedel m. m., skulle erfordras tillståndsbevis utfärdat av vederbörande myndigheter. Vid prövning av ansökan om tillstånd för kring-

Interpellation. (Forts.)

föringshandel borde främst beaktas, huruvida kringföringshandel verkligen ur konsumenternas synpunkt vore av behovet påkallad. I de fall, där så kunde anses vara förhållandet, borde enligt köpmannaförbundets mening beträffande ambulerande livsmedelshandel av medicinalstyrelsen föreslagna sanitära bestämmelser iakttagas. Köpmannaförbundets framställning var undertecknad av 31,100 personer, representerande skilda medborgargrupper. Bland under-tecknarna märktes sålunda ett stort antal kommunalmän samt köpmän inom olika branscher liksom konsumenter i allmänhet. Ett antal riksorganisationer inom svensk trädgårdsodling inlämnade den 10 januari 1935 en skrivelse till Konungen, vari man uttalade sin anslutning till köpmannaförbundets framställning.

Såväl vid 1934 som 1935 års riksdag väcktes motioner om lagstiftning rörande kringföringshandel. Motionerna avslogos emellertid av riksdagen i enlighet med första lagutskottets hemställan. Beträffande det i motionerna framförda yrkandet om viss reglering av kringföringshandeln inom livsmedelsbranschen anförde första lagutskottet i sitt utlåtande nr 45 vid 1934 års riksdag, att »medicinalstyrelsen inkommit med en framställning till Kungl. Maj:t rörande den ambulerande handeln med kött och köttvaror, vilken framställning för närvarande är föremål för kommerskollegii prövning. Det torde vid nu angivna förhållanden icke föreligga anledning för riksdagen att påkalla åtgärder i ämnet.» Vid 1935 års riksdag anförde första lagutskottet i sitt utlåtande nr 28 i samma ärende, att »denna fråga blivit föremål för nyligen avslutad utredning. Den lärer och kunna antagas inom kort bli föremål för Kungl. Maj:ts prövning. Vid sådana förhållanden torde någon framställning från riksdagens sida ej bliva erforderlig.» Första lagutskottets avstyrkande av motionerna angående den ambulerande livsmedelshandeln synes alltså främst ha föranletts av att frågan var föremål för Kungl. Maj:ts prövning och att man kunde vänta, att Kungl. Maj:t skulle framlägga en proposition i ärendet.

Någon sådan proposition har emellertid ännu icke framlagts. Framställningarna från Sveriges köpmannaförbund och riksorganisationerna inom trädgårdsodlingen ha ej ens remitterats till vederbörande myndigheter för yttrande. Medicinalstyrelsens av kommerskollegium tillstyrkta författningsförslag rörande kontrollbestämmelser angående ambulerande handel med kött och köttvaror har ej heller föranlett någon regeringens åtgärd. Medan den fasta detaljhandeln i konsumenternas intressen regleras genom allehanda kontrollbestämmelser, fortgår sålunda den ambulerande handeln, och särskilt den ambulerande handeln med livsmedel, praktiskt taget obunden av varje kontroll. Detta är desto betänkligare, som enligt medicinalstyrelsens uttalande ambulerande försäljare saluföra charkuteri- och köttvaror, vilka ej sällan äro otjänliga till människoföda.

Av ovan anförda framgår, att en mycket stark opinion icke blott inom köpmannakåren utan även bland kommunalmän och representanter för konsumentintresset står bakom önskemålet om en lagstiftning i det syfte, som angivits i de berörda framställningarna från näringsorganisationerna och som förordats av medicinalstyrelsen och kommerskollegium. Ett regeringsinitiativ i detta syfte skulle i vida kretsar hälsas med tillfredsställelse. Då det synes angeläget, att riksdagen får kännedom om resultatet av den prövning, som regeringen torde hava underkastat ifrågavarande framställningar, anhåller jag om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för handelsdepartementet få framställa följande spörsmål:

Har riksdagen att förvänta något förslag från Kungl. Maj:t med anledning av medicinalstyrelsens och ett flertal näringsorganisationers framställ-

Interpellation. (Forts.)

ningar rörande behovet av en skärpt kontroll av den ambulerande handeln, i första rummet handeln med livsmedel?

Ifrågavarande anhållan blev på begäran bordlagd.

§ 12.

Anmäldes och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen:

från statsutskottet, nr 18, i anledning av vissa utav Kungl. Maj:t under riksstatsens åttonde huvudtitel gjorda framställningar angående anslag till kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning; samt

från jordbruksutskottet:

nr 19, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förstärkning av nionde huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga;

nr 20, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avlönings- och pensionsförhållanden för kronojägaren å indragningsstat vid domänverket E. J. Grafström; och

nr 21, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående rätt för distriktsveterinär att för löneklassplacering tillgodoräkna viss föregående tjänstgöring.

§ 13.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets utlåtanden:

nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under utgifter för kapitalökning gjorda framställning om anslag till tecknande av aktier i aktiebolaget Aerotransport; och

nr 26, i anledning av väckt motion om anslag för bestridande av vissa kostnader i samband med tvist om kraftleverans från Trollhätte kraftverk;

bevillningsutskottets betänkande, nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrade grunder för lämnande av ersättning av statsmedel för taxeringsarbete i Stockholms stad m. m.;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 3, i anledning av väckta motioner angående inskränkning i fråga om uppläsandet av världsliga kungörelser vid svenska kyrkans gudstjänster;

nr 4, i anledning av väckt motion angående förbud för politiska partier att använda främmande makters rikssymboler i sin verksamhet;

nr 5, i anledning av väckt motion rörande understöd från allmänna arvsfonden;

nr 6, i anledning av väckt motion rörande ändring av gällande införsellag; och

nr 7, i anledning av väckt motion angående vissa ändringar i gällande bestämmelser om utomäktenskapligt barns arvsrätt m. m.;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 4, i anledning av väckt motion angående åstadkommande av obligatorisk olycksfallsförsäkring för hela folket inom viss åldersgräns;

nr 5, i anledning av väckta motioner rörande utvidgning av den frivilliga försäkringen enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete;

nr 6, i anledning av väckt motion om viss utvidgning av den gällande obligatoriska statliga olycksfallsförsäkringen;

nr 7, i anledning av väckt motion angående lagstadgad rätt till understöd för varje behövande arbetslös;

nr 8, i anledning av väckt motion angående vidtagande av förnyad utredning om enhetsprisföretagens sociala och ekonomiska verkningar;

nr 9, i anledning av väckt motion angående vissa yrkesinspektionen berörande förhållanden; och

nr 10, i anledning av väckt motion angående förbättring av de hygieniska förhållandena å arbetsplatser med kvinnlig eller minderårig arbetskraft;

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för J. O. Wiklund, Kalvträsk, från viss betalningsskyldighet;

nr 7, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse av viss fastighet till Malå kommun i Västerbottens län;

nr 8, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande för Kungl. Maj:t att godtaga ackord å kronans fordringar för försålda kronoegendomar;

nr 9, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående medgivande för Kungl. Maj:t att i vissa fall försälja kronoegendom m. m.;

nr 10, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 4 § lagen den 23 december 1914 (nr 451) om hingstbesiktningstvång;

nr 11, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående nedskrivning av ett S. Holmgren, Vilhelmina, beviljat lån för anordnande av kalktillverkning;

nr 12, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av § 1 lagen den 6 juni 1925 (nr 382) angående uppvärmning av till kreatursföda avsedd mjölk m. m.;

nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa kronan tillhöriga områden inom Karlskrona stad;

nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa fastigheter i Stensele socken;

nr 15, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa kronoegendomar och lägenheter från sådana egendommar;

nr 16, i anledning av väckt motion angående egnahemslåneverksamheten; och

nr 17, i anledning av väckta motioner om förstärkning av den s. k. älgskadefonden samt viss ändring i villkoren för bidrag ur samma fond;

andra kammarens tredje tillfälliga utskotts memorial, nr 1, i anledning av väckt motion om rätt att erlagga årlig automobils katt i två betalningsterminer; samt

andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande, nr 1, i anledning av väckt motion om upphävande av gällande bestämmelser om skyldighet för militärman skap att giva överordnad hederstecken (hälsning, honnör).

§ 14.

Justerades protokollsutdrag.

§ 15.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Osberg</i>	under 3	dagar	fr. o. m.	den 12	febr.,	
› <i>Olsson</i> i Ramsta	› 6	›	›	› 14	›	
› <i>Jansson</i>	› 4	›	›	› 12	›	
› <i>Nordström</i> i Torsby	› 6	›	›	› 13	›	
› <i>Westman</i>	› 3	›	›	› 13	›	
› <i>Andersson</i> i Prästbol	› 7	›	›	› 13	›	
› <i>Svensson</i> i Grönvik	› 4	›	›	› 14	›	
› <i>Westin</i>	› 5	›	›	› 14	›	
› <i>Olofsson</i> i Digernäs	› 4	›	›	› 15	›	
› <i>Eriksson</i> i Sandby	› 6	›	›	› 12	›	
› <i>Ryberg</i>	› 3	›	›	› 14	›	
› <i>Lövgren</i>	› 4	›	›	› 12	›	
› <i>Johnsson</i> i Kalmar	› 4	›	›	› 14	›	
› <i>Olsson</i> i Kullenbergstorp	› 2	›	›	› 14	›	
› <i>Andersson</i> i Munkaljungby	› 5	›	›	› 14	›	
› <i>Persson</i> i Falla	› 8	›	›	› 13	›	
› <i>Hagberg</i> i Malmö	› 3	›	›	› 14	›	
› <i>Lovén</i>	› 6	›	›	› 14	›	
› <i>Ekman</i>	› 4	›	›	› 15	›	
› <i>Karlsson</i> i Munkedal	› 6	›	›	› 14	›	
› <i>Wallerius</i>	› 5	›	›	› 14	›	
› <i>Sandström</i>	› 3	›	›	› 15	›	
› <i>Törnkvist</i> i Karlskrona	› 6	›	›	› 17	›	
› <i>Lindskog</i>	› 2	›	›	› 14	›	
› <i>Johanson</i> i Huskvarna	› 3	›	›	› 15	›	och
› <i>Nilsson</i> i Karlstad	› 2	›	›	› 17	›	

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 2.33 e. m.

In fidem
Per Cronvall.